

Naujienu Antroji Dalis

NR. 892

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXIII METAI

Dienų skeveldros

1.
„... žmogus yra vertas pa-
juokos jau vien dėl to, kadgi,
turėdamas visas plėšraus žvė-
ries ypatybes ir keturias pritaik-
ytas galūnes, pamėgdžioda-
mas dangiškus dievus, šioj že-
mėj vaikščioja tikrai dviem ko-
jom“.

Sitaip mus ing rimtą juoką
įveda Antanas Gustaitis. Čia
dar keletas nuomonių apie juoką
(satyrą ir humorą):

— Žmogus nuo kitų sutvėri-
mų tuo skiriasi, kad sugeba
juoktis.

— Geras juokas yra saulės
spindulys namuose.

2.
Sumauskas, perėmęs (nešlo-
vingas) Paleckio pareigas, pa-
noro susipažinti su mokyklų
nuotakomis. Ir klausia viena
mokinį:

— Koks skirtumas ar pana-
šumas tarp partijos ir tautos?

Mokinys atsakė: — „Partija
pasitiki tauta, bet tauta nepasi-
tiki partija...“

3.
A. Vozniesienskij eilėraštyje
“Gėdos įrankiai”, tarp kita ko,
sako:

“Mes drąsūs tylėti...“

Jis ir į Vakarus pasitraukęs
rašytojas Tarsis paskelbė, kad
Stalino literatūros vis negėsta-
nti žvaigždė — Solochov sa-
vo “Tykiojo Dono” I tomą nu-
plagijavo iš rankraščių, ku-
riuos rado vieno žuvusio “bal-
tagvardiečio” kuprinėje.

4.
Literatūra ir Menas rašo:
“Skaudu ir pikta, kai moky-
tojas prenumeruoja spaudą tik
tąn, kad, sakysim, būtų vynu-
jamo popieriaus. O grožinės li-
teratūros skaitymas apsiriboja
kartais viena dviem knygomis
per metus. Labai nemalonu,
kai retkarčiais mokytojas, kai-
mo inteligentės, privalančios
kovoti su prietarais, tamsumu,
pačios nuslysta iki kūmučių ly-
gio ir gyvena apkalbomis.”

Kuo čia dėta ta mokytoja,
jei, turistų žiniomis, pats Pa-
leckis, kai jį iš tarnybos Mas-
kva atleido, tarė “Literatūros
ir Meno” redakcijai: “Kol pa-
silsėsiu, nei rašysiu nei skaity-
siu”...“

5.
Londono “Wiadososci” įsi-
dėjo vieną Laisvosios Europos
radijo lenkų kalba “smulkme-
nelę:

Nežinomas autorius daro su-
gestijas, kad Vilniaus krašto
lenkų dvasioje sustiprinimu
daugiau rūpintis Gomulkos
spauda ir radijo tarnyba; kon-
krečiai tą darbą siūlo pasiimti

Balstogės radijo stočiai, kuri
geriausia Lietuvoje girdima.

Idomu ar ne?

6.
Kai paštininkas atnešė “Nau-
jienas”, kuriose radau žinių
apie Pabaltijo tautų auksą, bu-
vau beskaitęs Anatolio France
mintis, ir ties viena sustojau:

“Valstybė yra, kaip ir žmo-
gus, organizmas, ir ne kiekvie-
na kūno dalis atlieka kilnų dar-
bą...”

7.
Mes esame prarę kūrybos
laisvės varžymą įskirti vėles-
niems amžiams, bet štai po
ranka Platono “Respublika” ir
— naciškai komunistiškai žo-
džiai. Tik įsiskaitykime:

“Poetus gražbylius išvysime
iš mūsų miesto. Išsiversime
mes ir su menkais poetais, bet
žymiai naudingesniais. Tegie-
da jie mūsų dorybių šlovę ir te-
skelbia dėsnius, kuriuos mes
sumanėm...”

8.
Wright savo studijoje apie
lovą ir vonią, tarp kita ko, ra-
šo, kad senovės žmonės lovoje
praleisdavę 14 valandų per pa-
rą. Žinoma, čia liečia ne vergus
ar baudžiauninkus.

Kleopatra, vargšė, dar nežino-
jo priegalvio smagumo, bet ji
miegojo ant atramos, padarytos
iš dramblio kaulo.

Tarp kita ko autorius teigia,
kad romėnai miegodavę su
apatiniais, o anglai — nuogi,
ir anglų žmonos, norėjusios
vilkėti marškinius, turėję atsi-
klausti savo vyrų. Bet vieno 17
amž. įstatymo buvę suvaržyti
ir vyrai, nes nuo vakaro 9 iki
ryto 6 nebegalėdavę laisvai sa-
vo žmonių pamušti (“sukeltas
triukšmas galįs sutrikdyti kai-
mynų ramybę”).

Anglijos karininkai dar 1877
metais savo pirmo reikalo rei-
kmenyse” turėję įrašyta: “pri-
valu su savimi nešiotis (kupri-
nėje) vienas apylinkės žemėla-
pis, visuomet prie šalies vienas
kardas, vienas pistoletas ir vi-
na vilnonė miego kepuraitė”.

9.
Gera tai vienas autorius sa-
ko: “juokiasi, kas juokiasi pas-
kutinis”. Aiman, jau 50 metų
juokiasi Kremliaus tironai. Ne-
truks ateit eilė prajukti paverg-
toms tautoms. Istorija moko,
kad nelaimėjo nė joks dar dik-
tatorius, joks budelis, po sun-
kių bandymų visada laimi lais-
vę pamilęs žmogus.

Juokimės, ypač Naujųjų Me-
tų slenkstyje. Juokimės... vi-
sa širdimi ir visu protu būdami
ištikimi savo tautai.

J. Cicėnas

CLAUDE MONET

Natiurmortas

Vaisių natiurmortas, tapytas 1875 m. buvo vieno prancūzų valdinin-
ko Victor Chocquet nupirktas, kuris turėjo 10 Moneto paveikslu.
Dabar šis natiurmortas yra Meno instituto nuosavybė. Dailininkas
čia panaudojo trumpus brūkšnius ir peršviečiamas spalvas, kurios
atsispindi nuo vieno daikto ant kito.

KNUTS LESINŠ

MIKELIO PUTRA

Senas Jukums prieš mirtį pa-
darė savotišką testamentą nu-
rodydamas, kad jo sūnus Mike-
lis, nors jau buvo metuose, bet
negalės paveldėti ūkio kol ne-
apsives. Jo motina pasiliko še-
imininkė viso ūkio, stipriai lai-
kydama vadžias savo rankose,
kai josios sūnus laisvai leido
laiką vyriškai grodamas klar-
netą. Kai kada jam kildavo
mintis, kad gal būtų gerai apsi-
vesti.

Motina valdė jį stipria ranka.
Bet jam nebuvo žinoma, kokia
bus jo jaunavedė žmona po
vestuvių. Mikeliui, suprantama,
gali būti gerai, kad pasi-
keistų viena blogybe su kita.

Reikia pasakyti tiesą, surasti
žmoną neturėtų susidaryti jam
kliūčių. Jis yra gražiai nau-
gęs, stiprus vyrukas, su tirštais,
linų spalvos plaukais ir dar, be
to, atrodė užsimiegojęs, kaip
mergaitės sakydavo — užmie-
gotomis akimis. Juk jis yra
turtingas, gerai vedamo ūkio
paveldėtojas, todėl ir taikinga-
sis Kūrėjas rado vietos jo šir-
dyje, todėl ir visa tiesa pasirodė
kaip vertingam jaunikaičiui
labai gražiai. Nežiūrint to, kaip
jis stengėsi, bet negalėjo nusi-
spręsti, kurią merginą vesti.

Vieną vasarą, tuoj po vidur-
vasario, naktį jo motina sapna-
vo keistą sapną. Ji sapnavo,
kad į josios ūkio kiemą pribėgo
labai daug juodų šunų. Ji buvo
tarp karvių tvarto ir rūšio su
pieno kibiru, kai tuo tarpu juo-
di šunys atsisuko į jos pusę,
norėdami kąsti. Ji šaukėsi Mi-
kelio pagalbos. O šis išdykėlis
linksmi nusiteikęs pasirodė
lange ir stovėjo grodamas sa-
vo klarnetą. Vienas piktas šuo
įkando jai į ranką. Kibiras su

pienu nukrito ant žemės. Ji su-
riko ir atsibudo.

Motinos sapną visi nuodug-
nai diskutavo ir aiškino, kad
jos sapnas nieko gero nereiš-
kia, tik rūpestį ir besiantinan-
čią katastrofą.

Iš tikrųjų, senai moteriškai
kitą dieną suskaudo dantį. Jo-
sios žandas pradėjo tinti. Kas
tik gyvas ūkyje buvo — visi
patarė važiuoti pas gydytoją.

“Štai, tau, motin, jūsų sap-
nas tikrai išsipildė”, pasakė
Mikelis. “Ta šunų ruja reiškia
skausmą, o tas nedorėlis mažy-
tis — yra dantis. Jis turi būti
ištrauktas, tai aišku”.

Senoji moteriškė palaukė
dar porą liūdny dienų. Nei va-
lerijono lašai ant cukraus ga-
balėlio, nei “Camomile Poulti-
ces” nieko gero... Net Biblijoje
nieko aiškaus...“

Ūkio tarnautoja Lina taip
pat pradėjo šeimninę raginti
važiuoti pas gydytoją. Pasitai-
kė ir palanki proga tokiam vi-
zitiui, nes tame rajone gydytoja
buvo moteris. Senoji ponija Ju-
kums galės pasikalbėti su ja
apie panašias ligas. Buvo toks
reikalas, kad Mikeliui reikėjo
motiną palydėti. Bet jis nusi-
skundė, jog iš jo prastas padė-
jėjas ir skausme ramintojas,
kaip paprastai tokiais atvejais
atsitinka. Jis pakinkė žirgą į
bricėlę ir padėjo motinai ir
Linai įlipti į bricėlę, palinkėjo
laimingos kelionės, džiaugdā-
masis, kad bus laisvas visą die-
nį. Moteris vos spėjo nuva-
žiuoti iki kaimyno ganyklos,
kaip išgirdo Mikelio klarnetą.
Taigi motinos sapnas pilnai iš-
sipildė.

Skaisti saulė nušvietė kam-
barį pro atdarą langą. Oras bu-

(Nukelta į 2 psl.)

MIKELIO PUTRA

(Atkelta iš 1-mo psl.)

vo pilnas jazminų kvapo. Net musės linksmai duzgė Mikeliui klarnetą grojant. Mikelis buvo labai gerai nusiteikęs. Galvijai buvo išvaryti į ganyklą. Bernas darže kaupė bulves. Mikelis pats panoro ką nors veikti naudingo, ypač tą, kas jam geriau patinka.

Visą valandą grojo klarnetą, paskui peržiūrėjo senų fotografijų albumą, egzaminavo įvairius daiktus ant lentynų ir stalčiuose. Vaikščiojo po visus kambarius. Nieko ypatingo ar įdomaus nerado, buvo tik tai namams reikalingų daiktų prikrauta. Jis apžiūrėjo valgomus daiktus, prie kurių jam nebūtų lengva prieiti, jeigu motina būtų buvusi namie. Pagaliau jam atėjo į galvą paini mintis — išsivirti pietus.

Iš tokio virėjo, kaip Mikelis, nieko gero negalima tikėtis, bet jis girdėjo, kaip moterys sakydavo, jog putrą išvirti labai lengva. Jis sugrojo melodikę ir ėmėsi darbo. Pripylė vandens į vidutinio didumo skauradą, užkūrė ugnį, uždėjo skauradą ant plytos. Kai vanduo sušilo, įpylė dvi saujas avižinių kruopų, tačiau jam atrodė, kad nepakankamai daug. Reikia pripildyti pilną skauradą. Norėdamas būti tikras, jis dar pridėjo kruopų. Tada atsisto ir vartė laikraščius laukdamas rezultatų. Putra jau burbuliavo ir kunkuliavo, bet atrodė labai skysta ir vandeninga. Dar kartą pažiūrėjo — vis tas pats. Dabar jis svarstė problemą iš visų pusių. Jis nuėmė skauradą nuo ugnies, kad neburbuliuotų. Nupylė kiek vandens ir įmetė kitą saują avižinių kruopų. Tada uždėjo skauradą ant ugnies ir kiek palaukė.

Pagaliau putra pradėjo darytis panaši į putrą. Netrukus pasidarė taip tiršta, kad Mikelis turėjo maišyti ir maišyti, kad neprisiviltų. Matomai, jis ir pirmiau rūpinosi, kad neapsikačiavo, užtat vėl reikėjo vandens pridėti. Jo motina kai kada į putrą kapotų bulvių pridėdavo. Ar jis turi taip padaryti? Ne, jis nenori savęs varginti tokiais dalykais, kaip skusti bulves. Tai moterų darbas, o kita vertus, jau pervėlu bulvių pridėti. Bet ir taip jis turi gerą sumanymą, kai jo akys nukrypo į sandėliuką, kur stovėjo kepti bekonukai, visuomet paruošti naudojimui kai yra reikalingas. Apsidžiaugė Mikelis, jog bus gerai į putrą įmetus porą riekučių lišinukų. Nieko daugiau nereikia pridėti, net druskos, nes lišinukų riebalai paskanins putrą.

Putra skauradoje virė, kunkuliavo, judėjo kaip ugniakalnio žiotys ir atrodė švelni. Mikelis paragavo, bet jam neatrodė minkšta ir kažkaip per sūrį. Velniai nematyti, pagalvojo! Tik pagalvok, — persuri ir per daug sutirštėjusi. Ką žmonės daro su persūdytu valgiu? Mikelis vėl pridėjo dvi saujas avi-

žinių kruopų į putrą. Dabar tai tikrai bus gerai. Bus gana motinai ir Linai, kai jos sugrįš iš kelionės. Nesvarbu, kad ten bus truputį per daug. Piemuo taip pat galės prisiešti iki sprogimo. Bernas, tiesa, nėra labai ėdrus, bet visgi padės putrą sumaziinti.

Tačiau Mikelio pasitikėjimas savo sumanymu truputį susvyravo. Jis stovėjo prie plytos atidžiai žiūrėdamas į putrą ir svarstė, kas daryti toliau? — galvojo maišydamas putrą malkuodamas. Matomai, kas nors buvo svarbaus, pavyzdžiui, vedybos. Bet su kuo jis apsives? Ona, Lina ir Milda? Pirmiausia jis tris merginas atsiminė, bet buvo daug kitų merginų. Apie kitas jis nebuvo tikras. Ona buvo gražiausia iš visų: plonulė, tamsiaplaukė, tik tai ji elgėsi šiuurkščiau. Jo motina sakė, kad ji kaip sultis; saldi paragavus, bet karti ant liežuvio. Lina taip pat graži, bet ji tik tai tarnaitė. Josios tėvas subankrotavo miško prekyboje ir todėl jau antri metai ji dirba Jukumsų ūkyje. Ji maloni ir linksma, bet kartu ir laktūnė, todėl jo motina ir pasipriešino, jeigu jis norės ją vesti. Mildos figūra truputį rieboka, bet augo kaimynistėje. Jis su ja kalbėdavosi, ir jam atrodė, kad ji geriau supranta, negu kitos merginos, ko Mikelis tikisi iš žmonos. Bet Milda, gal būt, jo motina pasirinko ir jam bus nelengva. Jeigu dvi moterys susidės, tai gyvenimas nebus vertas gyventi.

Ona, Lina, Milda — Ona, Lina, Milda — šaukstu kalė į skaurados briuaną. Mikelis klausėsi poškėjimo takto, net užmiršdamas pasižiūrėti į putrą. Putra darė tai, ką turėjo daryti: putėsi ir plėtėsi ir virto per skaurados kraštus. Mikelio veidas paraudo, išprakaitavo. Jis pagriebė didelį katilą ir visą putrą suvertė į jį. Ugnis truputį prigeso. Pakurstė ugnį iš naujo, kad putra vėl virtų. Pridėjo daugiau vandens. Buvo jau beveik dvylikta valanda. Susirūpinęs pažiūrėjo į putrą katilė ir išbėgo į kiemą. Pagriebęs didelį kūjį sudavė į seną plugo noragą, pakabinatą kriaušės medyje, duodamas ženklą, kad piemuo parvartų galvijus namo. Mikelis skubiai nuėjo į virtuvę. Putra katilė putėsi, kilo aukštytyn ir kunkuliavo garsiai piščiodama. Jis paragavo. Iš tikrųjų gali iš proto išvaryti: putra buvo begalo sūri! Be to, per daug tiršta. Reikėjo vandens pridėti. Bet putra neatrodė nei skystesnė, nei mažiau sūri. Lyg viso pasaulio druska čia būtų supilta į šituos lašinius. Jis pylė daugiau vandens, bet tada pasidarė bauginančiai daug putros, — daugiau, kaip pusė katilo.

Tuo tarpu piemuo ir bernas įėjo į virtuvę.

“Ateik ir paragauk. Ar yra gerai?” Mikelis kaltai laikydamas pilną šaukštą putros pakiošė bernui.

Bernas papurtė galvą. “Gal būt, atvirai kalbant, visas drus-

kos maišas prakiuro ir subyrėjo į putrą?”

“Tai labai blogai, jeigu taip! Gal reikia daugiau vandens įpilti?”

“Taip, ponas ūkininke. Bet putros ir taip jau per daug. Užteks visai savaitei. Ar tu manai mes suvalgysime?”

“Suprantama, mes turime suvalgyti. Nesirūpink. Aš atnešiu pieno ir sviesto.” Mikelis bandė save suraminti, žinodamas, kaip jo motina jaučiasi.

Nežiūrint to, kokie pietus bebūtų, visi trys valgė tylėdami. Pradžioje vyriškai putrą valgė smarkiai, bet katilas netuštėjo. “Liūdnai pasižiūrėjo vienas į kitą ir visi pradėjo gerti pieną, kad būtų galima atsiginti nuo druskos. Mikelis neatsilikio nuo kitų. Bernas prisipūtęs putros, atsidūšęs nuleido savo šaukštą.

“Aš negaliu daugiau valgyti. Oras karštas, reikės daug vandens gerti, kad troškulį nuo druskos numalšinti!”

Piemuo, kuris nenoromis laizgė putrą nuo šaukšto galo, pasinaudodamas proga, pabėgo.

“Gal kiaulėms reikia atiduoti?” Mikelis paklausė.

“Reikės vandens įpilti į putrą. Ar tu manai, kad kiaulės visą putrą suės?” Bernas nusišypsojo, žinodamas jaunuolio baimę prieš motiną, kuri visus ūkio reikalus pati tvarko.

Vienai ar kitaip, putra turi dingti. Senoji ponia Jukums gal netrukus sugrįš, turėdama bėdos su ištrauktu dantimi. Ji negalės pakęsti matydama tiek daug putros privirta. Bernas sako tiesą, kad kiaulės nesuės. Ir taip abejotina, ar gyvuliais galima pasitikėti, ypačiai greit viską darant. Jo motina gali kai ką pastebėti. Tada nebus kokių klausinėjimų. Mikelis staiga pradėjo karščiuotis.

“Eik čia,” jis sušuko. “Neškimė tą katilą laukan!”

Bernas surado stiprią lazda. Pakiošė lazda po katilo lankeliu ir palengva, tarytum laidotuvių procesija, nunešė į ganyklą. Čia surado nuošalią vietą prie krūmų tarp akmenų krūvos. Jie

pastatė katilą ant akmens, truputį pasilsėjo, tada katilą paėmė į rankas, atskaičiavo: viens, du, trys ir išvertė iš katilo putrą. Putra prie akmens garavo, kaip ištirpusi lava. Vyrai savo darbu jautėsi labai patenkinti. Užsirūkė pypkes ir parėjo namo.

“Nė žodelio mano motinai!” Mikelis nuoširdžiai pasakė.

“Aš neatidarysiu savo burnos. Bet tu turi įspėti berniuką.”

“Aš jam duosiu bekonos rieketę ir varškės; tada jis tylės”.

Kai piemenukas buvo papirktas ir katilas ištuštintas ir išvalytas, Mikelis vėl buvo ramus.

Tuoju po to senė Jukums ir Lina sugrįžo iš gydytojos, bet jos buvo keistai tylios ir prislėgtos. Mikeliui atrodė, kad Lina reikšmingai į jį žvalgosi, lyg norėdama jam kažką pasakyti, bet jis neturėjo progos su ja pasikalbėti. Moterų elgesys buvo paslaptis. Jis nujautė kažką bloga, nes audros debesys rinkosi virš jo galvos. Jo motina nusidavė jo nematanti. Tik vaitojo ir pyko ir kalbėjosi tik su Lina. Ji nuėjo į seklyčią. Atrodė, kad moterys greit susidraugavo.

“Ar gydytoja padarė jums skausmą?” Mikelis pagaliau pradėjo, kai motina atsisto ir atrišo skepetaitę nuo žando.

“Ne, ne ji. Ji turi auksinę širdį. Tegul jai Dievas duoda sveikatą. Danties neištraukė. Pirma sutinimas turi atslugti. Ji davė man vaistų. Ne, Ji man nepadarė skaudėjimo. Tai yra tu, sūnau, kuris užduoti man didesnę skausmą”.

“Kaži aš dabar padariau?” Mikelis paklausė, stebėdamasis, kodėl Lina taip keistai žiūrėjo už motinos nugaros stovėdama. Ar ji juokėsi, ar bandė jį įspėti?

“Oi, mano sūnau, tu esi toks eikvotojas. Štai kas tu esi! Aš negaliu įsivaizduoti, kas gali atsitikti tau, kai aš numirsiu... Aš tik trumpam laikui išvažiauju iš namų, ir, oh, aš išgirdau

SLA SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

SLA — jau 80 metų tarnauja lietuviai visuomenėi ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILLJONUS dolerių savo apdrausimams.

SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gyvybės apdraudą ir ligoje pašalpą, kuri yra pigi, nes SUSIVIENIJIMAS neieško pelno, o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.

SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą, tad jo apdrauda tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausias apdraudas nuo \$100.00 iki \$10,000.00.

SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdraudą - Endowment Insurance, kad jaunuolis gautų pinigų aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.

SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą už \$1,000.00 apdraudus tik \$3.00 mokesčio metams.

SLA — AKCIDENTALE APDRAUDA naudinga visokio amžiaus asmenims. Rekomenduojama lietuviškų KLUBŲ ir draugelių nariams. Už \$1,000.00 akcidentalės apdraudus mokeskis \$2.00 i metus.

SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijų. Kreipkitės i kuopu veikėjus ir jie plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMO darbą.

Gausit spausdintas informacijas, jeigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10007

MIKELIO PUTRA

tokius baisius dalykus apie savo sūnų!"

"Ką tu galėjai išgirsti sėdėdama bričkoje? Negi po pasaulį važinėjai!" Jo galva buvo pilna nusivylimų, jis paraudo, nes tas jį erzino.

"Tiesa išeina aikštėn, nesvarbu, kokiuose krūmuose žmonės bandytų paslėpti! Ar neturi proto — dienos šviesoje — mūsų didelis katilas į ganyklą — su bernu — ir kaimynams žiūrėti... Net Milda negalėjo suprasti, kokį sunkų darbą stiprūs vyrai atliko, katilą nešdami į krūmus... Dieve, kitiems juokas, o tavo motinai karčios ašaros!"

Mikelį apipylė šaltas prakaitas. Jam niekad neatėjo į galvą, kad su ta prakeikta putra ir katilu einant galėjo malyti kaimynai ant kalnelio. Jo motina gal būt, buvo ten sustojusi... Milda, ne kas kitas. Kodėl ji negalėjo tylėti!

Susigėdinęs ir susirūpinęs jis negalėjo susivaldyti. "Tai negi auksą išpylė", jis sušuko. "Buvo tik putros likučiai. Aš tai padariau, kad tu nesirūpintum. Jeigu tu nori kalbėti tiesą, atsimink, ką tėvas sakydavo: Jeigu nori užsitraukti gėdą, nebėk pas kitus žmones tiesos ieškoti! "Kodėl šitie plepalai turi jus jaudinti? Jums reikėtų tikrai juoktis".

"Oh, oh, tu prieš mane, lyg aš negana kenčiu ir be to! Tai šitoki sūnų aš turiu, Lina", senukė sudejavo ašarodama. "Sūnus, kuris pyla putrą ganykloje, išeis iš proto, kol jis pasens".

Mikelis kažką norėjo sakyti, bet susilaikė. Supykęs trenkė duris ir išėjo.

Pasaulis atrodė gražus ir malonus. Jis vaikščiojo po kiemą, vienur, kitur sustodamas prie tvartų durų, lyg norėdamas ką nors daryti, bet jo rankos buvo be jėgų, o mintys kažkur lakstė. Kodėl jis toks nelaimingas? Kodėl? Nors jis turi geriausius norus, bet vis negerai? Jis negalėjo Mildai į akis pažiūrėti iš gėdos. Bet staiga jam užėjo didelis piktumas, kai atsiminė liemeningą, patogią, daug šnekančią merginą, kuri jam atrodė, jog pradėjo jį lyginti prie mažo vaiko, kurį ji turi prižiūrėti. Taip! Ji, kaip ir jo motina, bando jį prižiūrėti prie savo prijuostės.

Netverdamas pykčiu, Mikelis nuėjo į ganyklą. Pusiaukelyje sustojo. Kurgi jis eina? Ar jis nori parsinešti išpiltą putrą? Kokia juokinga mintis! Tuo momentu susidūrė su Lina.

"Nebūk taip susijaudinęs, Mikeli", pasakė ji, paimdama Mikeliui už alkūnės. "Jūsų motina turi sutinusį žandą, jai skauda, todėl ji blogame ūpe." Truputį pridususi tarė Lina. Josios krūtinė po bliuze sunkiai kilnojosi, kai ji simpatinčiai žiūrėjo jam tiesiai į veidą, tiksliai mažytės linijos josios akių kampeliuose slėpė juoką. Josios žvilgsniai greit jį pavei-

kė ir jis pasijuto labai patenkintas.

"Taigi josios žandas ar ne žandas sukėlė šį nemalonumą, Lina. Bet gyvenime daug kas nueina niekais, kaip ir mano putra. Todėl, kad permažai avižinių kruopų, arba per daug druskos ir vandens, arba per daug akysta arba per daug tiršta, — niekaip neišėjo gerai. Tada širdis supyksta ir viskas eina blogai. Tada katilą ištuštinome ir nieko niekur — nei žmonėms, nei kiaulėm."

"Jūs bijote savo motinos, ar taip?" Lina tyliai pastebėjo.

"Bijau? Kas bijo."

"Jeigu nebūtum bijojęs motinos, nebūtum katilo išvertęs krūmuose."

"Yra keista, žinai," Mikelis atsiduso. "Su jumis būtų kitaip. Aš jūsų visai nebijau".

"Apie putrą? Ar apie tai jūs galvojate?" Lina nusijuokė.

Mikelis susimąstęs trynė savo kaktą. Jo akys žvalgėsi į Linos saule įdegtas rankas iki alkūnių. Josios kūnas po drabužiais buvo baltas ir jis pastebėjo švelnius bruožus aukščiau prijuostės. Jis pajuto saldų malonumą ir ramumą, kas negalėjo visus žodžius. Kaip būtų gera, kad šios lieknios rankutės apkabintų jo kaklą ir jis užmirštų savo bėdas! Bet jis buvo labai nedoras. Palietė josios tiktai alkūnes.

"Ne, aš galvoju tik apie jus. Matote, kai aš noriu jums pasipiršti..." Nustebęs savo drąsiais žodžiais, žiūrėjo jai tiesiai į akis. "Bet jeigu būtų buvusi jūsų putra, jūs pyktumėte ant manęs, ar ne?"

Lina stovėjo valandėlę nejudėdama. Ji greit kvėpavo, o lūpos šypsodamos prasivėrė, bet išgirdusi jo paskutinius žodžius, staiga supyko. "Jūs ir jūsų putra!" ji šiurkščiai atsiakirto. "Tu geriau pasipiršk savo putrai, o ne merginai!" Ji atsitraukė nuo jo ir greitai nuėjo namo.

Vyras karštesnio būdo gal būtų pametęs savo galvą. Būtų bėges paskui merginą ir kvailai murmėjęs atsiprašydamas ir nusileisdamas merginai, kaip tokiais atvejais padorūs žmonės daro. Bet Mikelis stovėjo vietoje išsijojęs ir rankas ištiesęs į bėgančią Liną. Pagaliau jis atsisisėdė prie griovio.

Yra pergalių, kurios nugalimos atsisakant visų minčių dėl pergalės, jis pagalvojo.

Lina nuėjo toliau, manydama, kad Mikelis neseka, sustojo ir atsigrėžė į jį. Stovėjo atidžiai stebėdama. Josios akyse pasirodė liūdesys.

"Ar tu eisi namo?" ji pašaukė.

"Ką aš ten darysiu? Motina pikta, o tu nuo manęs pabėgai. Man ir čia gerai".

Linai atrodė, kad ji šiurkščiai su juo pasielgė; ji užgavo jo jausmus. Nėra abejonės, kad užgavo, nes nuo jo pabėgo ir ji dabar gailisi. Ji žengė porą žingsnių arčiau prie jo. Jis atsikėlė nuo griovio ir ėjo prie jos. Truputį susigėdinę abudu žiūrėjo į vienas antrą, tada tylėda-

SNIEGO PELEDA

Linkolno zoologijos sodo sausio mėnesio "grazuole" parinkta čia matomoji sniego pelėda (nyctea scandiaca, snowy owl), kurios tėvynė yra šiaurčiausios sritys arčiau šiaurės ašigalio, bet tas paukštis yra plačiai keliaujantis ir iš šiaurės arktinių tundrų yra emigravęs į Europą, į Britų salas, centrinę Rusiją, šiaurinę Japoniją ir rytines JAV valstijas. Ji neturi ausų, kaip kitos pelėdos, turi aštrų labai juodą snapą ir šiltais pūkais "apautas" kojas. Patinėliai yra veiki visiškai balti, pataitės kiek tamsesnės. Pataitės perint vaikus, jos "vyras" ją aprūpina maistu. Idomią draugystę šios pelėdos yra sudariusios su lemingais, su kuriais bendrai gina savo lizdus. Eskimai jas vadina ookpikjuak. Ją galima pamatyti sodo Paukščių name pietvakariame kampe.

mi ėjo namo rankas atsukę į ganykloje ir rinkosi dideliais nugarą. būriais į vaises. Po puotos šunys bėgo prie griovio vandens lakti, nes putra buvo baisiai sūri. Putra visus nustebino ir plačiai išgarsino Mikelį.

Po poros dienų Mikelis patys lydėjo motiną pas gydytoją ir šį kartą jai ištraukė dantį. Grįžtant namo, Mikelis sukaupęs savo drąsą, motinai atidengė savo širdies paslaptį. Jo nustebėjimui, senoji moteriškė pasakė: "Taigi, reikės surasti kitą merginą, kad turėtum ūkyje darbininkę". Tuo reikalas buvo užbaigtas.

Tuojuo visi apylinkės šunys surado putros aruodą Jukimsų

Ir latvių žurnalo "Zintis".
Vertė Mikas Šileikis

KRYLOVO PASAKĖČIOS

Vertė Jonas Valaitis

BEZDŽIONES

Kas mėgdžioja protingai, be stebuklo gali iš to naudos sulaukti.

Be proto betgi pamėgdžiau —

Dieve, neduok sau skirti tokią dalį!

Šio pavyzdį pateiksiu čia iš tolimų šalių.

Kas matė Bezdžiones, tas žino,

Kaip aršios jos pamėgdžioti, ką matė, ar pažino.

Taip Afrikoj, kur daug Bezdžionių prie kelių,

Visa jų kaimenė tupėjo

Ant stuoblių bei kerų ir medžių linkių *

Ir kilpininką niekadėją jos stebėjo,

Kaip ant vejų jis vartėsi aplinkui.

Čia susiries,

Čia išsities,

Čia visas kamuoliu pavirsta jis,

Ir kas stebės jį iš šalies,

Nei kojų ir nei rankų nematys.

"Ar mes ne visos išmoningos?"

Tokių bet išmonių dar nėra mums dėta,

Gražuolės palaimingos!

Nebloga būtų mums ir šitai paveldėti.

Atrodo, jis jau žaidė, kiek tiksliai patiko.

Gal būt, nueis, tuomet ir mes galėsime žaisti.

Iš tikro, jau nuėjo, tinklas pasiliko.

"Tai ką gi, — sako jos, — ar gaisči?"

Tad eikim pamėginti!"

Gražuolės nusileido, o viešnių žaidynėms

žemai ten tinklų patiestų daugybė.

Ir leidosi josios varteliotis bei vaidinti,

Vyniotis tinklais, ritinėtis,

Įsisiaučiant net kilpininku dėtis.

Cypimas, riksmas, — linksmas perplina!

O betgi — ar žinai —

Nelaimė — reik iš tinklo jom ištrūkti!

Čia pat ir šeimininkas buvo besilaikęs.

Mato — laikas į maišus viešnius įbrukti.

Artėja — nori sprukti paikės.

Vienok jų nei vienai pabėgti neteko:

Jos, rankom suvarytos, į maišus pateko.

*) Linkis — įlinkimas, kreivuma.

TRUMPAS LIETUVIŲ MUZIKOLOGIJOS ARCHYVO APRAŠYMAS

Archyvo steigimo idėja

(Tęsinys)

39. Lobjowenaj. Pawejkslas Dramatiszkas su dajnelem, perrejo D. T. B. (pagal prof. J. Z. — Dominikas Tadas Bačkauskas), Mahanoy City, Pa. Izdawište "Saulės" 1901 m. Tai galima laikyti pirmąja lietuviška operete.

40. Graudų Verksmai ir kitos naujosios giesmės, žinotinos žmonėms katalikams, ypač žiniai-gi išdavėjams maldakniūgių. Parašė Smalakis (vysk. Baranausko pseudonimas), Priemazga prie N. II "Tėvynės Sargo" 1899 m. (spausdinta Tilžėje).

41. Kauno Kunigų Seminarijos Giesmynas, II-ji laida, paruošta ir išleista klieriko A. Gobjo, 1935 m. vasarą Klovainiuose, 180 psl. Retenybė.

42. Giedokime Viespaciui, Gaidos parašytos Vl. Motekaičio, medžiaga paruošta Muhos liet. stovykloj, išleista Heidelbergėje 1916 m. (iš viso 100 egz.)

43. Missa de Angelis. Spaudai paruošė ir išleido "Aušrinės" techninis personalas, spausdinta spaustuvėje "Roto", tiražas 95 egz. (metai ir vieta nepažymėta, D. P. stovykloj, Vokietijoj).

44. Komp. Vyt. Bacevičiaus sugalvotas simfoninei muzikai kurti — užrašyti trumparastis, jo pavadintas Graphique. Muz. Archyvo turimas taip užrašytas kūriny "Graphique" opus 68.

45. Mažvydo Katekizmo fotokopija, išleista 1922 m. Švietimo M-jos, su dr. Jurgio Gerulio įvadu. (išleista 300 egz.)

46. Iz. Kisino Lietuviškų Knųgų Sistematinis Katalogas, išleistas Sapudos Fondo 1938 m. (JAV žinomi tik 3 egz.)

47. Giesmių Knyga arba Kantiezkos. Tilžėje, 1904 m. (paskutinė laida su lenkiška rašyba).

48. Giesmių Knyga arba Kantiezkos, Tilžėje, 1906 m. (pirmoji laida su lietuviška rašyba).

49. Žemaičių ir Lietuvos Apžvalga, Metas VI, 15 rugp. 1895 m. Num. 16, kuriame atspausdinta "Linelius roviau", paimta iš Juškevičiaus dainų rinkinio "Svodbinės Dianos" 448, fortepijonui pritaikyta čeko dr. prof. J. Zubaty, lietuvių kalbos mokytojo Prahos Universitete.

50. Odczyt Wygloszony na posiedzeniu pp. Organistow, Chicago, Ill. 1905. Tai yra atspausdinta paskaitos, skaitytos Lenkų-Lietuvių Vargonininkų S-gos Amerikoje po šv. Cecilijos globa pirm-ko Ant. Mallek. Ši dr-ja buvo įsteigta 1905 m., bet po 3-4 metų veiklos, lietuviams susipykus su lenkais, užsidarė. Jai priklausė lietuviai Vl. Daukša, V. Stasevičius, Ant. Pocius ir kiti. Muz. Archyvas turi ir didelę šios dr-jos narių vinjetę.

51. Kunigaikščio Bagdono Oginskio (Rietaviškio) uniformotų orkestro narių nuotrauka, iš apie 1895 m. Muz. Archyvas taip pat turi ir paties kun. Oginskio didelį portretą.

52. L. M. D. Birutės Choro pirmo koncerto, surengto 1917 m. gruodžio 1 d. Pittsburghe, J. Senuliui vadovaujant, programa.

53. Čiurlionio Ansamblio antspaudai prancūzų kalba (iš Vokietijos laikų).

54. UNRRA Universiteto Miunchene Konservatorijos antspaudai, prisijusti jos direktoriaus J. Bertulio.

55. Prof. Vl. Jakubėno kūrinių mikrofilmai.

56. Klaipėdos Valdžios Muzikos Mokyklos Atestatas, išduotas 1930 Vytauto Didžiojo metais P. Vacbergui. Taip pat ir muzikos ir dainavimo mokytojo vardo pažymėjimas, jam išduotas 1934 m.

57. I-sios laidos dr. V. Kudirkos kūrinių spausdintų Tilžėje apie 1893 m.: Varpelis — valcas, Dėdienė — polka, Sudiėv — mazurka, Lepunėlė — polka-mazurka, ir Bum-Čik-Čik — mazuras.

58. J. Naujalio Missa in Honorem SS Cordis Jesu, Op. 15, viršelyje kūrinių pavadinimai išversti lietuviškai ir lenkiškai. Išleista tuoj po spaudos atgavimo. Taip pat I-sios laidos J. Naujalio kūrinių, išleistų 1905 metais: Lopšinė Daina, Op. 8; Sonetas, Op. 9; ir Barkarolė, Op. 10.

59. I-sios laidos St. Šimkaus kūrinių: Mūsų Dainos (1910), Keturi Dainos (1911), Dvi Dainos (1911), Tris Dainos (1912) ir Lietuviais Esame mes Gimę (1912).

60. Petro Stankevičiaus kūrinių, išleisti Rygoje: Le Grand Prince Vitold, Op. 17, koncertinis maršas, sukurtas 1910 m., Žalgirio mūsų 500 metų sukakties proga; Lietuvos Himnas, pagal dr. V. Kudirkos žodžius, 1908 m.; Stach Mazur, Op. 6; polonezas T. Kosciuskos atminimui, Op. 14; Orientalischer Marsch, Op. 12; Marche Consacree au Souvenir d'Adam Mickiewicz, Op. 20; Componisten Kongress Marsch, Op. 23; A la Memoire du Prince Michel Oginski, Op. 11, koncertinis maršas. Šie kūriniai įrodo mūsų mažai žinomo ir įvertinamo kompozitoriaus lietuvišką patrijotiškumą.

61. I-sios laidos Č. Sasnausko "Lietuvių Muzika" (pilnas komplektas, susidedąs iš 12 numerių ir įvairių pavienių atskirų leidinių, išskyrus bažnytinis, kurių I-ju laidų niekur nepavyko gauti. Taip pat turima jo "Kur bėga šeušupė", atspausdinta 1902 metų "Zinyčioje".

62. Kajetono Dambrausko vedamo orkestro Kaune nuotrauka iš 1870 metų. Dambrauskai Kaune turėjo įsteigę pianų gamybos dirbtuvę. Išemigravę P. Amerikon (Brazilijon?) tą dirbtuvę atsteigė. Tolimesnė šios šeimos veikla P. Amerikoje nežinoma.

63. Grafo Przedzieckio Rokiškio dvare įsteigtos vargonininkų muzikos mokyklos mokinių nuotrauka. Tai mokyklai vadovauti buvo pakviestas Prahos Konservatorijos laureatas čekas Liehman. Toje mokykloje yra studijavę Mikas Petrauskas, Juozas Gruodis, Juozas Tallat-Kelpša, Ksaveras Strumskis ir eilė kitų.

Visi šie vienetai yra tvarkingai išdėstyti stiklinėse spintose, po užraktu. Visi jie yra įvynioti į celofaninius aplankus, kad apsaugojus nuo dulkių, drėgmės ir oro veikimo. Dauguma jų turi paaiškinimus lietuvių ir anglų kalbomis. Be čia išvardintų vienetų Archyvas turi su-

kaupęs daugybę nuotraukų iš lietuvių muzikinio gyvenimo JAV, Lietuvoje ir kitur, kaip tai chorų, orkestrų kompozitorių, dirigentų, solistų ir t. t. Turima gražus rinkinys įvairių koncertų plakatų, vieni iš jų yra branginami dėl istorinės vertės ir senumo, kiti dėl meniško atlikimo.

MAGNETINĖS JUOSTELĖS

Muzikologijos Archyvas turi apie 200 magnetofoninių juostelių, į kurias yra įrašyti įvairūs solistų, instrumentalistų, chorų ir ansamblių koncertai, kaip tai: Čiurlionio, Dainavos ir Stevens ansamblių koncertai ir t. t. Juostelėse įrašyti pasikalbėjimai su komp. A. Mikulskiu (4500 pėdų), su A. Aleksiu (2400 pėdų), o taip pat apie 700 liaudies dainų, tautosakos,

PATEFONO PLOKSTELĖS

Plokštelių turima apie 1500 vienetų, pradedant veikla Rygoje (1905-6 m.) ir baigiant šiais laikais, 70% plokštelių yra tautosakinės. Taip pat turima labai senos komp. Aleksandro Kačanausko vadovaujamų chorų Rygoje, solisto Linarto, Valkininkų choro liaudiškai įdainuotos plokštelės ir daugybė kitų.

Daugiausia plokštelių buvo išleidžiama čia Amerikoje. Vien Pensilvanijos angliakasiai (Mahanoy City, Shenandoah orkestrai ir kt.) buvo išleidę apie 100 lietuviškų plokštelių, kurios tais laikais lietuvių buvo godžiai perkamos ir klausomos.

Archyvas turi pilną komplektą "Lietuviškų Vestuvių". Neturima M. K. Čiurlionio vadovaujamo choro Varšuvoje išleistų plokštelių.

Su apgailėstaviu Profesorius pažymėjo, kad dėl neapdairumo, daug muzikinio turto pražūva. Kaip pavyzdį jis nurodė kadaise Čikagoje buvusią labai populiarią Šaltimiero radijo valandą, kuriai nustojus veikti, daug šimtų plokštelių išmesta. Muzikai P. Sarpalini mirus, nesusipėta išgelbėti jo turėtas labai gausus muzikinis archyvas.

ARCHYVO GAUTI PASIŽADĖJIMAI

Čiurlionio Ansamblis raštu pasižadėjo, veiklos pabaigimo atveju visą judomąją muzikinę medžiagą perduoti Muzikologijos Archyvui. Prof. dr. Stukas, Lietuvos Atsiminimai radijo valandėlės direktorius, raštu pažadėjo perduoti visą muzikinį archyvą. P. Turuta, mokytojas, yra pasižadėjęs perduoti apie 2000 užrašytų liet. liaudies melodijų. Muz. saučiūnas iš Wyoming klonio yra pasižadėjęs perduoti savo didelį muzikos archyvą. A. Aleksis testamentu Muzikologijos Archyvui užrašė visą savo turimą muzikos archyvą. Jį perduos 1969 metais.

Gauta ir daugiau panašių pasižadėjimų.

4 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, JANUARY 6, 1968

KNYGA - GERIAUSIA DOVANA

TIEMS, KAS NORI ŠVENTĖMS DUOTI GERŲ DOVANŲ, SIŪLOME PASIRINKTI ŠIAS KNYGAS:

1. Dr. K. Grinius, ATSIMINIMAI IR MINTYS II t., 336 psl.	\$5.00
2. Juozas Liūdžius, RAŠTAI, 246 psl.	\$3.00
3. M. Zoščenko, SATYRINĖS NOVELĖS, 199 psl.	\$2.00
4. M. Gimbutienė ir kiti, MAŽOJI LIETUVA, 327 psl.	\$3.00
5. K. B. Kraučionas, SIAURUOJU TAKELIU, 178 psl.	\$2.00
6. J. Augustaitis, ANTANAS SMETONA IR JO VEIKLA, 154 psl.	\$1.50
7. Prof. V. Biržiška, SENUJŲ LIETUVIŠKŲ KNYGŲ ISTORIJA, du tomai 207 ir 225 psl.	\$2.00 ir \$3.00
8. Prof. V. Biržiška, ALEKSANDRYNAS, 430 psl.	\$7.50
9. St. Kairys, LIETUVA BUDO, 416 psl.	\$2.00
10. Vl. Mingėla, KUN, ANTANAS MILUKAS, jo gyvenimas ir darbai.	\$6.00
11. Kipras Bielinis, PENKTIEJI METAI, 592 psl.	\$2.00
12. Dr. Antanas J. Gussen, DANTYS, 158 psl., minkštais viršeliais \$2.00, kietais	\$4.00
13. Juozas Švaistas, PETRAS ŠIRVOKAS, 228 psl.	\$2.00
14. Antanas Baranauskas, THE FOREST OF ANYKŠČIAI, N. Rastenio vertimas, 40 psl.	\$2.00
15. Mikas Petrauskas, EGLĖ ŽALČIŲ KARALIENĖ	\$5.00
16. Alfonsas Nevardauskas, PAJŪRIAIS PAMARIAIS	\$5.00
17. Petronėlė Orintaitė, KA LAUMĖS LĖMĖ, 236 psl.	\$3.00
18. Kipras Bielinis, TERORO IR VERGIJOS IMPERIJA, 310 psl.	\$1.00

Šitas knygas galite įsigyti "Naujienu" ofise arba gauti paštu, atsiuntę nurodytas sumas čekiu arba money orderiu adresu:

"NAUJIENOS"

1739 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608

Šautuvo kulka "nupiešė" srokoj abstraktinį paveikslą.

NESENAI GAUTIEJI PAPILDYMAI

Beveik nėra dienos, kad Archyvas vienu ar kitu dalykėliu nepraturtėtų. Papildymai gaunami per paštą, per bendradarbius ar per svečių apsilankymus Archyve. Štai paskutinių mėnesių laikotarpyje gautieji vertingiesnieji vienetai:

Apie 150 senų lietuviškų plokštelių, tarp kurių 1907 m. Rygos įgrojiniai ir kt. Gauta iš 3 asmenų.

A. Ponchielli operos "I Lituani" (Lietuviai) klavyras, gautas iš Romos. Kun. dr. Antano Adomaičio ir kun. V. Budrecko disertacijos doktorato laipsniui gauti.

Sesers Bernardos (kazimierietės) — keli šimtai gaidų lapų, kurių tarpe ir orkestracijos partitūrų.

Pluoštas gaidų iš Naujienu dienrašcio.

Sol. A. Dambrauskaitės veiklos dienynas: veikla Lietuvoje ir užsieniuose, iškarpos, nuotraukos, plakatai, programų albumas.

Komp. J. Švedo liaudies dainų antologija (folkloras), susidedanti iš knygų ir 12 plokštelių su 97 įgrojimų gabalais.

A. Aleksio 80 metų amžiaus sukakties minėjimo per Vaterburio radiją visos valandos ilgio magnetofoninė juostelė.

PROF. J. ŽILEVIČIAUS VEIKALAI

Štai čia patiekiamė sąrašą prof. J. Žilevičiaus veikalų, jau išleistų, paruoštų spaudai ar dar teberuošiamų:

1. Lietuvis Vargonininkas Išėivijoje, iliustruota, apie 370 psl., išleis Liet. Vargonininkų ir kitų Muzikų Sąjunga. Pilnai užbaigtas veikalas.

2. Lietuvių Liaudies Muzikos Instrumentai, beveik užbaigta studija, belieka tik sugrupuoti.

3. Lietuvių Muzikos Vardų-

J. VILKAITIS

R. SKIPIČIO NEPRIKLAUSOMA LIETUVA

(Tęsinys)

Trečiojo Seimo vyriausybės valdymo metai

Čia R. Skipičio (110-117) Atsiminimai plokštoki. Kartojama kas ano meto perversmininkų spaudoje buvo rašoma. Šnekos, "kad Lietuvoje labai gali sustiprėti bolševikai, nuversti demokratine valdžią ir įvesti bolševikų santvarką, kaip padarė bolševikai Rusijoje 1917 metais Kerenskiui esant valdžioje", labai ir labai lengvapėdiškos.

To meto komunistų leistoje spaudoje, ypač Komuniste, buvo pilna žinių apie pačių komunistų Lietuvos pagrindyje pakrikimą. Net pačiame Lietuvos komunistų partijos centro komitete buta didelių tarpusavių ginčų. Vieni buvo linkę trečio-

nas, einas priedu prie Muzikos žinių. Šio vardyno jau išėjo 14 sąsiuviniių po 8 psl., ir tai tik trečdalis, nes sekantis sąs. prasidės raide H.

4. Muzikos žinynas. Pilnas muzikos kursas nuo elementarinės teorijos iki muzikos formų imtinai, su lietuvių muzikos istorijos priedu. Veikalas švietimo Ministerijos buvo pripažintas tinkamu Lietuvos mokykloms (taikytas Universiteto kursui), bet dėl prasidėjusio karo nesuspėtas atspausdinti. Dėl karo pavojaus, prieš pat karo pradžią, rankraštis grąžintas autoriui. Virš 500 psl. veikalas.

5. Lietuvių Muzikos Bibliografija, pradedant XV amžiumi. 75% užbaigtas veikalas.

6. Straipsniai Liet. Encikl.—apie 600 biografijų, 20,000 eilučių.

(Bus daugiau)

jo Seimo rinkimus boikotuoti, kiti juos rėmė ir ragino savus, kur neturi savo kandidatų, balsus atiduoti už socialdemokratų arba liaudininkus.

Susidarius trečiojo Seimo koalicinei vyriausybei, net pats V. Kapsukas ragino ją, anot jo išsireiškimo — Paturėti, tai yra palaikyti. Tiesa, sąlyginai, bet jos nesmerkė.

To paties Komunisto numeriuose skaitytojai komunistai buvo įspėti, kad jie nelauktų jokios paramos ar pagalbos iš Sovietų Sąjungos, nes ji pati turi daug visokeriopų rūpesčių.

Dėl tų visų ginčų jų partijos

Centro komitetas buvo peorganizuotas. Tuo metu, jei kur dar ir buvo užsilikusių komunistinių "jačėikų", jos buvo bereikšmės ir centro komiteto nepaveikiamos. Pats komunistų centro Komitetas Lietuvoj buvo atitrūkęs nuo šalies gyvenimo ir nebuvo pajėgus suvaldyti savo narių. O nariai visai pakriko su trečiojo Seimo išrinkimu, nes neturėjo tikslesnių nurodymų kas daryti ir kaip laikytis.

Tada politinius kalinius amnestavus ir ta proga suruošta Kaune demonstracija pačių komunistų spaudoje buvo pavadinta beprasmė, net provokacine. Tas žinias galima užtikti tų metų Komunisto laikraštyje.

Sąmokslininkams prieš demokratijos koalicinę vyriausybę buvo reikalinga bauginti visuomenę komunistų baubu. O perversmui įvykus, bolševikų baubas buvo pakeistas lenkų baubu, kad šalyje neprasidėtų naujas bruzdėjimas prieš perversmininkus.

Perversmininkų sudarytame karo teisme komunistams byla buvo beprasmė. Jie buvo pakaltinti prieš pasikėsinimą valdžią nuversti, tada, kada toji valdžia jau buvo nuversta. Tarp pasmerktų buvo ir K. Požėla, buvęs Tartu universiteto studentas medikas. Trečjį seimą išrinkus, jis čia rašančiam pasisakė, kad pradėsiąs universitete medicinos studijas, nes dabar jau nėra kas kita veikti. Tokių tada tarp komunistų būta nuotaikų. Nors jie jau tada galėjo viešai pradėti veikti ir partiją legalizuoti, bet nediršo imtis tokio žygio dėl neturėjimo didesnio narių skaičiaus.

R. Skipitis teigia, kad po perversmo komunistai nutilo. Tai yra netiesa. Po perversmo komunistai vėl sugrįžo į savo greitas ir uoliau pradėjo veikti pagrindyje. Reakcijai patvinus, pagrindis komunistams tapo našesnis, prasmingesnis.

(Nukelta į 6 psl.)

J. AUGUSTAITIS

ANTANAS SMETONA IR JO VEIKLA

154 pusl. knyga.

Kaina \$1.50

Nei vienas žmogus, noris pažinti nepriklausomos Lietuvos ir Antano Smetonos valdymo laikotarpį, negalės apsieiti be J. Augustaičio paruoštos studijos. Ši knyga būtina kiekvienam, norinčiam pažinti netolimą Lietuvos praeitį. Lietuvoje gyvenusieji ir Smetonos valdymo laikotarpį pažįstantieji žmonės tvirtina, kad J. Augustaitis teisingiausiai ir tiksliausiai aprašė ir įvertino Antano Smetonos veiklą.

J. Augustaičio knyga galima gauti "Naujienuose" darbo valandomis. Kas negali užėiti "Naujienuose", tai prašomas persiųsti \$1.50 čekį arba Money Orderį, pridėdant 20 c. persiuntimui paštu, tokiu adresu:

NAUJIENOS

1739 SO. HALSTED STREET, CHICAGO, ILLINOIS 60608

Gavę pinigus, tuojau knyga pasiusime.

Jau išėjo iš spaudos ir galima gauti knygų rinkoje

AMERIKOS LIETUVIŲ POLITIKA

Dr. Kazio Sidlauskos knyga apie Amerikos lietuvių pastangas daryti įtakos į krašto politiką. 102 psl. Kaina \$1.50.

Knygos bus išsiųstos, jei \$1.50 čekis arba Money Orderis bus pasiųstas tokiu adresu:

NAUJIENOS,

1739 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608

R. SKIPIČIO NEPRIKLAUSOMA LIETUVA

(Atkelta iš 5-to psl.)

1926 m. gegužės mėn. išleista LKP atsišaukime buvo pasakyta: "...Bet iš to tik pusgalviai ir smurto apaštalai, tik judošiai žvalgybininkai ir kademai juodašimėiai gali daryti išvadas, būk LSDP ir opozicija — tai komunistai".

1926 m. birželio 14 d. išleistas taip vadinamas kuopininkus iš kalėjimo ir įvykus demonstracijai, komunistai išleista jū atsišaukime ta proga pasisakė:

"Laike šių demonstracijų po žinią slankiojo žvalgybininkai, provokatoriai ir jiems panašūs gaivalai ir kurstė ją prieš policijos užpuolimą, nuginklavinimą ir t. t. ... Mes atsakome, komunistų partija prie sukilimo, užpuolimų ir policijos nuginklavinimo nešaukia. Mes dabar neorganizuojame jokių užpuolimų prieš būsimą valdžią".

Trečiojo seimo vyriausybės valdymo metu buvo komunistų išleista šie atsišaukimai: Rugpiūčio mėn. Lietuvos komunistinio jaunimo sąjungos kovoti prieš imperializmą ir lapkričio 22 d. LKP centro komiteto atsišaukimas dėl grėsiąčio fašistinio pavojaus. Tai buvo išleisti tik du atsišaukimai.

O štai kas darėsi perversmui įvykus. Jau 1926 m. gruodžio 25 d. buvo išleistas LKP atsišaukimas prieš mirties bausmę: K. Požėlai, J. Greifbergėriui, R. Čiornyj, K. Giedrį ir kitus. 1927 m. balandžio 29 d. — LKP CK atsišaukimas dėl gyventojams teisų atėmimo. 1927 m. gegužės 1 d. — Varnių koncentracijos lagerio politinių internatų atsišaukimas. 1927 m. rugsėjo mėn. — LKP CK IV konferencijos tezės. 1927 m. rugsėjo — LKP CK kalinių sveiklinimas. 1927 m. gruodžio mėnesį dar vienas.

Ir taip kasmet, tais perversminiais metais pasirodydavo po keliolika LKP CK atsišaukimų. Tie atsišaukimai buvo spausdinami slaptose jų Lietuvoj įkurtose spaustuose arba Tilžėje. Ne viena tokia spaustuve buvo policijos aptikta. Be kasmetinių atsišaukimų, Tilžėje ėjo šie LKP CK leidžiami laikraščiai: Tiesa, Komunistas, Balsas, Kareivių Tiesa, kelios knygelės ir kiti spaudos leidiniai, kurioms nors progoms pasitaikius. Jų vienas buvo skirtas Klaipėdos klausimui, reikalaujant Klaipėdos gyventojams atsiklausimo, ar jie nori pasilikti prie Lietuvos ar atsiskirti.

R. Skipičiui gal yra žinomas ir LKP atsišaukimas išleistas Pasaulio Lietuvių kongreso proga — Neprileiskime, kad fašistai užčiauptų burną pasaulio lietuvių kongreso dalyviams! Remkime antifašistinius kongreso atstovus! Tą atsišaukimą pasirašė LKP Kauno rajonas. Ūkininkų streiko proga taip pat LKP CK išleido savo atsišaukimus.

1935 m. spalio 12 d. Valstybės saugumo departamento biuletenio 242, tarp kito buvo pasakyta, kad tais metais išleista 15 komunistų laikraščių, atspausdinta 85 rūšių įvairių atsišaukimų, kurių surinkta buvo 4145 egz.; iškabinta 419 plakatų su įvairiais šūkiiais, iškeltos 435 raudonos vėliavos, paleisti 35 karveliai su raudonais kaspinais, butuose ir laukuose padaryta 145 pasitarimai. Jei 1927 m. kvotų būta 146 ir kvočiama 157, tai 1935 m. kvotų jau būta 993 ir kvočiama 120. Suskaičiuota, kad tais metais komunistų būta 1345, komjaunuolių — 484, tarp jų visų žydai sudarė 44.2%.

Tai kada Lietuvoje komunizmas labiau tarpo, brendo — ar Lietuvos parlamentiniais metais ar perversminiais?

Visos šnekos kaip kurių net iki šiol zaunijamos, kad perversmas buvęs nukreiptas prieš plintantį komunizmą ir galimą jų perversmą, yra tuščias prasiimanymas pasiteisinimui ir pridengimui perversmo, kuris išmitinai buvo nukreiptas prieš demokratinę Lietuvos santvarką.

Tai va, mielas Rapolai Skipiči, kaip po perversmo bolševikai ir jų rėmėjai nutilo (113—114).

Kalbėti apie A. Smetonos klaidas nedera, nes politikoj jis niekada nebuvo teisus.

Jokio Juozo Pajaujo maišto nebūta (117—119). Išprokuotas Seimo narys pakliuvo ant provokatorių ir jų parodymais Seimo narys buvo nuteistas mirti! Tada dar veikiančiame Seime buvo pasakyta daug gražių kalbų apie Lietuvos Seimo narių neliečiamybę, apie policijos teisę suėmimus daryti ir kita susieta su gerb. Juozo Pajaujo byla.

Seimo atstovui stovinčiam konstitucijos ir įstatymų sargyboje, niekas negali uždrausti teirautis kokių šalyje esama nuotakių, kad ir kariuomenės tarpe.

J. Pajaujo tardymo parodymus turėjau progos ankties metu gauti, kaip tik jie buvo surašyti. Būta apdairios saugume mašinistės, kuri tą parodymą parašė dviem kopijom ir viena tų kopijų atsidūrė mano rankose. Rytojaus dieną tas parodymas buvo perduotas F. Bortkevičienci ir tą pačią dieną buvo išvežtas Vokietijon. Ten trumpu laiku buvo atspausdinta apie tą bylą prošiūrėlė. Lietuvoj ji buvo slapta platinama.

Juozo Pajaujo byla

Trečiojo Seimo atstovo, valstiečių liaudininkų ideologijos vieno iš kūrėjų, Juozo Pajaujo byla, plačiai nuskambėjo trečiojo Seimo 78 posėdyje, 1927 m. balandžio 12 d.

Seimas dar veikė. Jo atstovai, kad ir pirmininko trukdomi, galėjo atvirai, palyginamai laisvai pasisakyti. Tai buvo paskutinytis Lietuvos istorijoje

Porterville, Cal., miestelyje automobilio savininkas pradare mašina ir nustebo radęs šilfai įsitaisiusį gyvulėlį.

demokratinu būdu išrinkto Seimo posėdis. Jis pasižymėjo savo atstovų rimtomis mokslo lygio kalbomis, lyg anoji gūlbės giesmė prieš savo mirtį.

Buvo nagrinėjama Seimo atstovo ir bendrai piliečio asmens neliečiamybė, teismo ir policijos teisės bei prokuratūros pareigos.

Tuo klausimu valdžios pirmininko A. Voldemaro ir Karolio pasakytos kalbos nubluko, prieš atstovų Z. Toliušio ir Pr. Dailidės pranešimus tos bylos reikalui.

Vidaus reikalų ministeris mėgino įrodyti, kad menamai J. Pajaujis prisipažino kaltas esąs šamokso ruošime. Atstovas Toliušis, komisijos J. Pajaujo bylai išurti vardu, pagrįstai įrodė, kad J. Pajaujis savo parodymu neprisipažino kaltu. Jis pasisakė, kad to meto ministerių kabinetą ir apskritai A. Voldemaro vyriausybę laikė legalia, konstitucine ir prieš ją neveikė, jis sumezgė ryšius su kai kuriais karininkais pasiteirauti, sužinoti, jei prieš tokią vyriausybę būtų ruošiamas sukilimas, ką kariai darytų? Ar tuomet galima būtų priešintis, jei būtų pasikėsinta šaly įvesti diktatūrą? J. Pajaujis stovėjo už konstituciją ir jo kaltinti negalima. Be to dar, J. Pajaujo kaip Seimo atstovo poliečia neturėjo teisės suminti be Seimo atsiklausimo.

Juo labiau, kad jis nebuvo sumintas nusikaltimo vietoje, nes tokio nusikaltimo nebūta. Seimo atstovai valstiečiai liaudininkai — Toliušis ir Dailidė, aiškindami parlamentų atstovų asmens neliečiamybę, turėjo daug surinktos medžiagos iš kitų šalių — parlamentų ir savo pranešimuose tai išdėstė. Tie pranešimai buvo lygūs paskaitoms.

Prieš įneštos rezoliucijos balsavimą pasisakė ir Nepriklausomos Lietuvos atsiminimų autorius, Lietuvos ūkininkų partijos atstovas, Seimo narys R. Skipičis.

Jis, baigdamas savo trumpą pasisakymą, išvadoje tarė: Dabartinis Ministerio Pirmininko politikos rezultatas yra tai, kad vyriausybė kasdien įgyja daugiau priešininkų. Iš pradžios reikėjo kovoti su komunistais, kuriuos mes visi laikome Lietuvos valstybės priešininkais. Paskui atėjo eilė so-

cialdemokratams. Vyriausybei pasirodė, kad legalinės partijos be areštų ir karo teismų ji jau suvaldyti nebegali. Po socialdemokratų eina liaudininkai, bet tur būt čia eilė nesibaigia. Tuo negali džiaugtis nė vienas Lietuvos patriotas (Kairėj smarkus plojimas). Kuo daugiau tautininkai įgyja nesutaikomų priešininkų, tuo daugiau jie įkliūva į savo sąjungininkų rankas. Matydami iš vyriausybės žygių finansinėje ir ūkinėje politikoje, kad vyriausybė negali atstovauti ūkininkų interesams, kad ji nesugeba sudaryti nei Seimo, nei krašte reikalingos vyriausybei palaikyti daugumos, kad ji negali palaikyti krašte tvarkos teisėtomis priemonėmis, balsuosime už nepasitikėjimo formulę (kairėje smarkus plojimas).

O pereinamoji formula Seimui buvo įnešta ši:

Seimas išklauses p. Ministerio Pirmininko atsakymą į valstiečių liaudininkų frakcijos interpeliaciją, reiškia Ministerių kabinetui nepasitikėjimą ir eina kitų darbų tvarkos punktų svarstyti.

Už tą formulę balsavo 45, prieš — 30.

Kita rezoliucija buvo įnešta, kad J. Pajaujis būtų paleistas ir jam grąžinta laisvė.

Ir už tą rezoliuciją balsavo 45 ir prieš — 30.

Tuo buvo ir išspręstas Trečiojo Seimo likimas — prezidento aktu, tą pačią dieną Seimas buvo paleistas.

Šalis pasiliko be teisėto seimininko — žmonių atstovybės.

Tauragės sukilimas

Apie Tauragės sukilimą R. Skipičis pasitenkino J. Bildušo atsiminimais (119-128), kurie buvo atspausdinti Naujienose.

Su Jonu Bildušu kartu man teko vienerius metus dirbti Tauragės apskrities savivaldybėje, organizuoti Apskrities gynimosi komitetą, kuris organizavo savanorių šimtinę; ją aprengė ir apginklavo. Ginklus J. Bildušas slaptaip supirkinėjo Vokietijoje ir slaptaip per sieną pergabendavo, neretai pats vienas ant savo pečių. Aišku, rizikavo gyvybe. Jo tokio būta. Jis buvo teismokas, nesivaržęs teisybę skelbti į akis, ją ginti. Buvo staigaus būdo, pasiryžėlis, neabejotinas Lietuvos patriotas,

R. SKIPIČIO NEPRIKLAUSOMA LIETUVA

taurus demokratas, valstiečių liaudininkų žymus provincijos veikėjas. Dalinai dėl savo būdo savybių ir esminiai dėl savo įsitikinimų bene tris kartus buvo pasmerktas mirti. Vieną kartą vokiečių, antrą rusų ir trečią apkaltintas neva ruošęs Tauragės sukilimą.

Čia vieta prisiminti. 1927 m. rugsėjo 10 d. Tauragės apskritys viršininko slaptame pranešime, piliečių apsaugos departamentui dėl Tauragės sukilimo, nors suminėta to sukilimo dalyvių dalis, bet apie J. Bildušą bei seimo narį Mikulskį visai neprisiminta. Tik pasakyta, kad sukilėlių komendantu buvo atsargos kapitonas Majus, nors tada jo Tauragėje nebūta.

Rugsėjo 20 d. Vidaus reikalų ministeris Musteikis, slaptame rašte apskričių viršininkams pranešė kas buvo tais sukilėliais. Čia Seimo narys Mikulskis suminėtas kaip ryšininkas su sukilėliais, o J. Bildušas menamai dar birželio mėn. buvęs sudaręs Respublikos gelbėjimo komitetą. Tada Jonas Bildušas buvo Tauragės miesto burmistras. Jokių duomenų nei suimant Kaime J. Bildušą, nei jį teisiant neturėta įrodymų, kad jo buvo sukurtas Respublikos gelbėjimo komitetas.

Tuo metu visoj Lietuvoj buvo sukiliminių nuotaikų, noro atstatyti demokratinę santvarką. Lietuvos socialdemokratų net buvo išleistas atsisaukimas nepasiduoti nuotaikoms, nebūti išprovokuotais. Nors padėtis yra įkaitusi ir sunki, bet nereikia pamesti galvų.

Dabar galima tik spėti, kad į tą Tauragės sukilimą buvo norėta įvelti ar tiksliau "prisiūti" socialdemokratų ir valstiečių liaudininkus, kad valdžiai lengviau būtų kovoti su opozicija, jos vadus sukūšus į kalėjimą. Deja, net karo lauko teismas neturėjo jokių įrodančių duomenų, kad šios dvi politinės grupės tą sukilimą rėmė ir organizavo.

Tenkinosi eilinių suėmimu ar jų sušaudymu.

Čia tenka pastebėti, kad Tauragėj nebuvo socialdemokratų kuopos. Būta tik pavienių asmenų, kurie save vadino socialdemokratais. Esminiai jie buvo tik opozicionieriai. Socialdemokratų kuopa veikė gretimaj Skaudvilėj, prysakyje su amatininku Lisausku. Bet jo policija ir niekas kitas nekaltino kaip sukilime dalyvavusio ar jį rėmusio. Iš Skaudvilės tos kuopos narių niekas nebuvo suimtas ar tardomas.

Jono Bildušo atsiminimai įnešė daug šviesos tą sukilimą iširti, bet iki šiol lieka mįslė, kas to sukilimo buvo tikrieji kaltininkai ir jo inspiratoriai?

J. Bildušo atsiminimai reikalingi patikslinimo. Kai dar J. Bildušas buvo gyvas, apie tai jam laiške rašiau. Jis rašė, kad Seimo narys P. Mikulskis verbavo sukilėlius Tauragės apskrityje. Jei jis tikrai tokius

sukilėlius verbavo, tai buvo kieno nors išprovokuotas ir tai galima prileisti, kad J. Plečkaitis. LSDP centro komitetas buvo prieš sukilimą. Tikėjosi, kad tautininkai neatsilaikys prieš šalyje augančią opoziciją ir turės daryti nuolaidas. Tokiom nuolaidom, jau pradėdant 1938 m. pasirodė vyriausybės sąstato pakeitimų. P. Mikulskis kaip Seimo narys, palaikė ryšius su socialdemokratų centru, Seimą paleidus. Jis žinojo LSDP CK pasisakymus. Neįrodyta, kad sukilimo dieną P. Mikulskis buvo Tauragėje. Jis pavadintas buvo tik ryšininku. Vidaus reikalų ministerio laiške nėra pasakyta, kad jis sukilime dalyvavo. Jis buvo nušautas policijos, užtikus jį kluone ant šiaudų šalinės begulintį. Buvo pašauktas vardu. Atsikėlė, nes spėjo, kad kas šaukia iš savų. Kaip žvilgtelėjo kas jį šaukia, pasigirdo šūvis; kulka pataikė į kaktą. Tokį pranešimą socialdemokratų centras gavo iš P. Mikulskio artimų. P. Mikulskis apie sukilimą išgirdo per radiją, kur jo pavardė buvo suminėta kaip sukilėlių vado, o Majaus, kaip komendanto. Vienas ir kitas skubėjo pasislėpti.

Dar Seimui veikiant, vidurvasarį į Savivaldybių departamentą atsilankė Seimo narys J. Plečkaitis. Čia rašančiam pasisakė, kad reikšią Seimą paleisti ir iki sekančių rinkimų tada bus lengviau sutvarkyti opoziciją, kuri šalyje pasitikėjimo neturi, bet drumsčia gyvenimą ir savo provokaciniais paklausimais Seime, neleidžia jau kūrybingai veikti. Ir pridūrė, kad tokiam įvykiui būčiau pasiruošęs, nes teks imtis tada atsakomingesnio darbo. Paklausiau kieno vardu jis kalba? Atsakė trumpai — tai nesvarbu.

Tą pačią dieną kreipiausi į Seimo socialdemokratų frakcijos pirmininką St. Kairį. Jis pasakė, kad nieko nežinau apie J. Plečkaitis ketinimus. Jo galva visada užimta visokiais sumanymais ir svajonėmis. Tai nepastovaus būdo vyras, kuris kaip kada sukelią rūpesčius.

Visai galima, kad J. Plečkaitis savo atsakomybe ėmėsi ruošti sukilimą, juo labiau, kad dirva tokiam darbui buvo savime susidariusi. Jis Seime su LSDP frakcija ne visada buvo geruoju. Gal manė, kad pats, sukilimą įvykdęs, galės atsistoti priešakyje vyriausybės.

Keleta dienų prieš pat sukilimą sutikau gatvėje K. Bielinį. Jis buvo labai susirūpinęs. Paklausiau, kas atsitiko? Kiek patylėjęs atsiliepė, kad šalyje esama nerimo ir tuo nerimu gali pasinaudoti kokie nors provokatoriai, tai įvyktų kas tai baisaus. Įspėjo būti atsargiam ir viskam pasiruošus. Atsisakėm. Per radiją sužinojau kas įvyko. Ir vėl tas pats šaltinis iš Vidaus Reikalų ministerijos man pranešė, kad toje byloje socialdemokratai nėra tiesioginiai įveltai. J. Plečkaitis dingo. Spėjama, kad jis pasitraukė

Latvijon, gal jau Vilniuje. Dingo ir buvęs Seimo narys Kėdys.

Vėliau buvo gautos tikros žinios, kad J. Plečkaitis būdamas Rygoje lankėsi pas Latvijos socialdemokratų. Kvietė juos padėti nuversti perversmingą Lietuvos vyriausybę. O taip pat J. Plečkaitis lankėsi Lenkijos pasiuntinybėje Rygoje ir su juo pasimatyti buvo pakviestas iš Varšuvos Lenkijos užsienio reikalų ministerijos atsakingas valdininkas. Po šio atsilankymo Lenkijos pasiuntinybėj Rygoj J. Plečkaitis tuoj išvyko Vilniun, kur atsirado ir Kėdys.

LSDP Centro komiteto nutarimu buvau išvykęs Rygon visas tas žinias patirti ir, jei kas yra iš pabėgusių iš Lietuvos, su tokiomis susitikti ir gauti iš jų žinių. Deja, be buvusio matematikos mokytojo Buračo ten daugiau pasitraukusių iš Tauragės tuo metu nebuvo. Neįtikrintomis žiniomis Buračas (vardo jo neprisimenu) buvo tas, kuris iš Lietuvos banko Tauragėje paėmė pinigų. Jis bendradarbiavo kartu su maksimalistais revoliucionieriais Lietuvoje, turėjo su jais ryšius. Tuo metu dar buvo keli lietuviai maksimalistai Rygoje apsigyvenę. Su jais nesistengiau pasimatyti, nors Buračas norėjo su manim susitikti.

Čia prisimintina, kad Lietuvos pagrindžio komunistai turėjo ryšius su Latvijos komunistais. Jie tą Tauragės bylą atsidėję sekė. Jų norėta pakaltinti Lietuvos socialdemokratų su nevykusiu Tauragės sukilimu. Apie mano pasirodymą Rygoje, komunistų pagrindžio spaudoje Lietuvoj tuoj pasirodė žinutė. Ji buvo melagingai parašyta, būk tariasi su pabėgusiais iš Tauragės ir mačiausi su maksimalistais.

Parvykęs Kaunan pranešiau LSDP Centro Komitetui ką ten girdėjau. Tuoj buvo sušauktas LSDP CK posėdis. Į tą posėdį ekspertu buvo pakviestas prof. Stanka. Buvo svarstomas klausimas apie J. Plečkaitis išmetimą iš partijos narių tarpo. Bet pasisakyta, kad jis turi teisę pasiaiškinti ir todėl vieton išmetimo, jis buvo tik suspenduotas.

Seimo atstovas Kėdys, Lietuvos saugumo buvo provokaciniai pakviestas iš Vilniaus atsilankyti prie demarkacinės linijos, būk su atvykusiais draugais pasimatyti. Čia jam pasirodžius, tuoj ant jo galvos buvo užmuntas maišas ir pertrauktas Lietuvos pusėn. Kėdys čia pat viską išsipasakojo, ką žinojo ir prašė jį tik nekankinti. Maža ką jis galėjo pasakyti, nes žinių neturėjo. Apie jo su-

ėmimą ir duotus parodymus čia rašas taip pat gavo žinių.

Iš J. Plečkaitis nebuvo gauta jokių pasiaiškinių. Jis buvo laikytas pasišalinusiu iš partijos ir visi buvo įspėti su juo jokių ryšių nepalaikyti.

Kapitonas Majus, kartu su J. Plečkaičiu ir dar keliais, buvo atsilankę pas Pilsudskį Varšuvoje. Grįždami į Vilnių buvo sustoję Gardino viešbutyje. Ten vyrai gerai pasivažiavo. Jūs sekusio Lietuvos saugumo valdininko, slaptai Vilniuje veikusio, tiems vyrams užmigus, jų visų kišenės buvo apkraustytos ir visoki dokumentai, susiję su ta kelione, paimiti. Kapitonas Majus po tos kelionės tuoj atsirado Berlyne ir Lietuvos pasiuntinybėj atstovui škirpai visą išsipasakojo. Gavęs dešimt tūkstančių litų (?) išvyko jis į Pietų Ameriką. LSDP Centro komitetui visos tos žinios buvo laiku suteiktos.

Tuo būdu LSDP galėjo apsaugoti nuo visokeriopų provokacijų ir laiku nusikratyti J. Plečkaitis, Kėdžio ir kitų.

Visa tai turint galvoje, visai prileistina, kad toji didžioji Tauragės provokacija buvo J. Plečkaitis savo atsakomybe suruošta.

Prasidėjus Tauragėje karo lauko pasmerkimo sušaudymams, Lietuvos visuomenė sunerimo. Kur einama? Kokio ten būta Tauragėje sukilimo, jei apie tai niekur kitur nebuvo girdėta? Net Tauragės R. katalikų parapijos klebonas Dikavičius, kartu su evangelikų parapijos kun. Vymeriu ir vietos rabinu, kreipėsi į A. Smetoną su prašymu nutraukti Tauragėje tą mirties orgiją.

(Bus daugiau)

KAIP ATRODO DIEVAS?

Populiari vaikų vaidinimų televizijoje tvarkytoja, be to gabi komikė Shari Lewis pasakoja, kaip sykį ji pamatė savo mažą dukrelę Malory kažin ką susikaupus paįsant. Priėjusi ir matydamas popieriuje krevezones, ji pagyrė, sakydama "O, kaip įdomiai tu paįsai. Kas tai yra?" Neatsigrėždama nuo savo kūrinio Malory paaiškino: "Tai Dievo atvaizdas" ir truputį patylėjusi paklausė, "Mama, ar toks Jis atrodo?"

"Aš staciai nebežinojau, ką jai atsakyti", aiškina Shari, "ir atsakiau, kad niekas tikrai nežino, kaip Dievas atrodo". Mergaitė vėl pradėjo paįsinti pareikšdama, "Jie žinos, kai aš baigsiu darbą".

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materialų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — TEL.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

IŠ MENO ISTORIJOS

IMPRESIONISTAI ATIDARĖ LANGĄ NAUJAI DAILĖS EPOCHAI

Impresionizmas pasklinda po visą pasaulį

II.

(Tęsinys)

Monet senatvė ir mirtis

1875 m. kovo 24 d. impresionistų grupė surengė varžytines Hotel Drouot. Susirinko daug smalsuolių pasižiūrėti ir pasijuokti iš "keistos" dailės. Reikėjo policiją šaukti tvarkai daboti, nes publika sukėlė triukšmą. Paveikslų kainos buvo žemos — vidutiniškai apie 100 frankų. Metais vėliau Durand-Ruel surengė impresionistų parodą. Monet išstatė 18 darbų.

Monet neretai tas pačias vietas gamtoje tapydavo pakartodamas po 4 ir daugiau paveikslų, sudarydamas versiją. St. Lazare geležinkelio stoties net 6 versijos. Taip pat šieno kūgius žiemos metu saulei leidžiantis pavaizdavo skirtingais tonais, su įvairiu spalvų išbalansavimu, bei šviesos intensyviu virpėjimu.

1877 m. trečioje impresionistų parodoje Monet išstatė 30 paveikslų.

1878 m. nusikelia į Vetheuil. Ten gimsta sunus Michel. Monet ištiktas finansinių sunkumų, nebegali pasiruošti ketvirtai parodai. Edouard Manet paskolina 1000 frankų savo kolegai. Caillebotte reikalauja iš jo 29 paveikslų ketvirtai impresionistų grupės parodai.

1879 m. Renoir pataria Monetui dar kartą pabandyti siųsti darbus Salono parodon. Bet tų pačių metų rugsėjo mėn. miršta jo žmona Camille.

1880 m. Monet surengia savo apžvalginę La vie Moderne (modernių vaizdų) parodą, o Duret parašo įvaidą katalogui, nurodydamas Moneto darbo metodus atvirame ore piešiant ir tapant, nes tada buvo didelė naujienybė atviroje gamtoje

tapyti paveikslus, bet kiek suabejodamas priskyre jį prie didžiųjų gamtovaizdžių tapytojų. Toje Moneto parodoje vieną paveikslą nupirko. Jis atsisakė dalyvauti penktoje impresionistų grupės parodoje. 1882 m. Monet kviečiamas dalyvauti septintoje impresionistų grupės parodoje su 35 paveikslais. Bet jis parašo laišką Durand-Ruel, nurodydamas, jog publikai ir spaudos atstovams užtenka grupinių parodų. Būtų geriau, kad būtų rengiamos individualios impresionistų grupės narių parodos su tam tikromis pertraukomis.

Durand-Ruel surengia jo vieno parodą savo naujoje galerijoje. Po to Monet ir Renoir 1884 m. nuvyksta į Rivierą. Aplanko Bordigherą ir Ventimiglią. Monet ten surengia savo parodą. Išstato tuos darbus, kuriuos sukūrė Bordigheroje ir Belle-Isle-en-Mar.

1889 m. surengia parodą su 65 darbais kartu su Rodinu George Petit galerijoje. Padedą vesti kampaniją lėšų telkimui nupirkti "Olympia" Louvoro muziejui. Tai kampanijai vadovavo Clemenceau. Tikslai 1890 m. pradėjo tapyti savo šieno kūgius ir sukūrė tų kūgių kelias versijas įvairiais sezonais ir skirtingais laikais (šių kūrinių dalis yra Meno instituto nuosavybė). Šis Moneto ciklas susilaukė didelio pasisekimo, nes surengtoje parodoje buvo parduota 15 paveikslų.

1895 m. Monet ėmėsi tapyti katedrą. Čia taip pat padarė kelių paveikslų, taip pat padarydamas skirtingas spalvų ir šviesos impresijas. Kaip paprastai, Monet tapydavo tą pačią vietą po kelis kartus įvesdamas naujas spalvas bei tonus kiekvienam naujam kūriniui. Tai da-

Dailininko namas ir sodas Argenteuil, prie Senos upės, tik pora mylių nuo Paryžiaus. Tapytas 1872 metais, kai Monet buvo pasiekęs savo subrendimo. Stiprus teptuko brūkšniai, saulėtas su švelniais žalsniais paveikslas. Mėlyname danguje plaukia šviesūs debesėliai. (Chicago Meno Instituto kolekcija)

rydamas, įsitikino, jog impresionizmas atitinka mokslinį spektro ir šviesos principą, nes šviesos fizinis veiksmas nėra pastovus: spalvas keičia laikas, ir aplinka, pvz. ryte spalvos skiriasi nuo vidurdienio spalvų ir nuo vakaro. Spalvos turi miražų aspektą. Saulėleidis nudažo vandenį ar kitus daiktus raudonai, kuomet tenai nėra spalvų, o tik optinė iliuzija.

Joks kitas impresionistas, tiek rimtai ir su didele kantrybe, kaip Monet nedarė tiek eksperimentų.

Monet Ginevroje pradėjo kurti didžiuosius savo paveikslus — vandens lėlių ciklą parko prūduose, prie kurio dailininkas gyveno. Bet ir tada nestojo keliavęs. Kelis kartus vyko į Londoną. Ten prie Temzės sukūrė vėl naujų paveikslų, jų tarpe Waterloo tiltą, Parlamento rūmus ir t. t. Nuvyksta į Veneciją, ten dirba ir surengia parodą. 1912 m. pastato specialią studiją, kur būtų galima atlikti kapitalinį darbą — vandens lėlių paveikslus. Iš tų paveikslų gal būtų didžiausia drobė yra "Iris" 79x79½ colių. (Šis paveikslas yra Meno institute Chicagoje). Sukūrė daugiau, kaip dvylika vandens lėlių paveikslų.

1921 m., po pirmojo pasaulinio karo, Clemenceau pryšakyje, prancūzų visuomenė nupirko Moneto 12 vandens lėlių paveikslų Orangerie galerijai. Dail. Andre Masson Orangerie pavadino "Impresionistų Sikstaus koplyčia".

Monet sulaukęs 80 metų amžiaus pradėjo blogai matyti. Jam buvo padaryta katarakto operacija, bet matė tikslai su viena akimi ir dar galėjo tęsti savo tapybos darbą.

Monet mirė 1926 m. gruodžio 5 d. Palaidotas Giverny kapinėse. Grabnešiais buvo: dail. Bonnard, Vuillard, K. X. Roussel ir Clemenceau.

Chicago Meno institutas turi 30 Moneto paveikslų, daugiausia iš Reyersono kolekcijos, kuris laiku suspėjo įsigyti. Dabar už impresionistų paveikslus moka milijonus.

Natūralaus vaizdinio grožio ieškotojai ir impresionizmo pirmūnai buvo ne tik Monet, bet ir kiti, tikslai mažiau produktyvūs. Kai impresionistų orbitoje buvo daug stebėtojų, tai

VIDOS KRIŠTOLAITYTĖS PARODA

Sausio 7 d. 5 val. Čiurlionio galerijoje Chicagoje atidaroma New Yorke gyvenančios dailininkės Vidos Krištolaitytės tapybos paroda.

Dail. V. Krištolaitytė daile studijavo Chicago Meno institute. Prieš porą metų apsigyveno New Yorke, kur taip pat tęsė studijas. Ji jau ir anksčiau pasizymėjo, kaip stipri tapytoja, dalyvavo jaunųjų dailininkų grupinėse parodose ir turėjo individualių parodų New Yorke.

Chicagoječiai su nekantrumu laukia josios pasirodymo su naujais darbais.

Parodą rengia ir globoja Chicago Ateitininkai sendraugiai.

Monet vadino vyriausią vaidmenį. Jo kolegos: Renoir, pisarro ir Cezanne, kurie negalėjo ištesėti ilgo eksperimentavimo, kaip Monet, surado kitas priemones ir naujus kelius. Cezanne pasirinko objektyvios formos — struktūros analizę, atsisakydamas nuo atmosferinių efektų. Cezanne laikui bėgant pradėjo kurti naują formos esmės principą, iš ko prasidėjo nauja srovė ekspresionistinis realizmas. (Teigiama, kad Cezanne davęs pagrindą kubizmui). Tikslai Monet pasiliko iki galo šviesos ir spalvos meistras ir jis savo misiją su kaupu atliko. Impresionistai, nugalėdami šviesos ir prizminių spalvų problemas, atidarė naują langą, naujai dailės epochai.

Pabaigoj 19-to šimt. prasidėjo neoimpresionistų sąjūdis, t. y. pointilistinė tapyba, Seurat ir Signac vadovaujant. Susiorganizuoja Societe des Artistes Independant dr-ja. Odilon Redon išrenkamas pirmūninku. 1884 m. surengiama pirmoji neoimpresionistų paroda. Van Gogh, Gauguin ir kt. dirba nepriklausomai.

Impresionistų mokykla pasklinda po visą pasaulį. Impresionizmas ir šiandien tebėra gyvas, tik skirtingose formose.

— NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, JANUARY 6, 1963.

Šis paveikslas tapytas saulėtoje Rivieroje prie jūros. Panaudo a tirštos spalvos su stambiais teptuko pabraukimais. Kreivi medaliai ir balti mūrai apačioje prie mėlyno vandens, teikia gyvos gamtos išpuolį (Chicago Meno Instituto kolekcija)